

La Rectoria Vella
Parc de la Rectoria Vella, s/n
08470 Sant Celoni
Tel. 93 864 12 13

Inauguració

Dissabte, 3 de febrer a 2/4 de 7 de la tarda

Visites comentades de l'exposició

Diumenge, 18 de febrer a les 6 de la tarda
Diumenge, 25 de març a les 6 de la tarda

Horari

Dijous, divendres i dissabtes de 5 a 8 del vespre
Diumenges i festius de 2/4 de 12 a 2/4 de 2 del migdia i de 5 a 8 del vespre

Fotografia portada: Ball de la Colla de Solters del Centre Popular, 1916
Interior portada: Esperant per entrar a plaça. Ballada de 2013

EXPOSICIÓ

Ball de Gitanes Més de 250 anys

3 febrer - 8 d'abril de 2108
Rectoria Vella

Inauguració:
dissabte 3 de febrer a 2/4 de 7 del vespre

Ajuntament de
Sant Celoni

LA
RECTORIA
VELLA

El Ball de Gitanes de Sant Celoni ja té més de 250 anys

“Per los datos que tinch, dit ball es antiquíssim á Sant Celoni, no poguent precisar ara l'època que aquí aparegué. (...)sols puc afirmar que á l'any 1767 ja aquí's ballava dit Ball de Gitanas”

Així comença el text sobre el Ball de Gitanes de Sant Celoni que va redactar el farmacèutic celoní Miquel Draper i Batllori, que era un intel·lectual catalanista, seguint els requeriments dels seus amics de l'Associació d'Excursions Catalana. Era l'any 1887, l'època en què l'excursionisme aplegava la majoria dels estudiosos que, partint d'una gran estima al país, estaven interessats en la recerca i recollida d'informació de Catalunya (geòlegs, historiadors, filòlegs, botànics, folkloristes...).

L'any 1887 es va publicar la *Miscelánea Folck-lórica*, llibre en el qual es van recollir diversos treballs llegits o presentats a l'Associació d'Excursions Catalana. Al volum hi ha dos treballs que tracten del Ball de Gitanes i en el primer, “Ball de Gitanas en lo Vallés”, de Francesc de S. Maspons i Labrós, es va reproduir íntegrament l'escrit que Miquel Draper va enviar a Maspons.

Colla del Cafè Soler (Cal Bou), 1904

Aquest interessantíssim text explica que l'any 1767 ja es ballava el Ball de Gitanes al poble. Tot i que el farmacèutic no especifica d'on va treure aquesta informació tan reculada, hem de donar-la per bona tenint en compte la vàlua intel·lectual de Draper. Així doncs, si ens remetem a la data, ja fa com a mínim 250 anys que les celonines i els celonins festegem els dies de carnestoltes ballant el Ball de Gitanes.

A més a més, gràcies a l'explicació de Draper sabem com va evolucionar el ball a Sant Celoni en el segle XIX: els vestits dels balladors, els músics o orquestres que tocaven, els balls que es ballaven, les competicions amb els pobles de l'entorn, els integrants de la comitiva o el desenvolupament de les cercaviles i els balls a la plaça. Tot i la importància que va arribar a tenir, el Ball de Gitanes no va ser mai tan multitudinari com ho és ara. Si els nostres avantpassats el veiessin avui, n'estarien ben satisfets!

Antigament el Ball de Gitanes no es feia pas cada any i, a més a més, a cada ballada hi participaven un nombre reduït de parelles (entre 12 i 20): res a veure amb les multituds actuals. Per ara, gràcies a les fotografies i a les referències en diaris, revistes i altres publicacions, s'han pogut documentar tres ballades de finals del segle XIX: 1885, 1887 (tres colles), 1896 (tres colles: una del Casino i dues del Centre Popular). A principis del segle XX n'hi va haver nou, que van ser el 1902 (quatre colles), 1903 (quatre colles: dues del Centre Popular i dues del Cafè Soler), 1904 (Centre Popular i Cafè Soler), 1907, 1914 (dues colles del Centre Popular: solters i casats), 1916 (dues colles del Centre Popular: solters i casats), 1921 (Cal Xeric), 1928 i 1929, però aquest dos últims anys ja no es va ballar a la plaça, només a la sala de l'Ateneu.

Després de la Guerra Civil es va tornar a ballar a la plaça de la Vila el 1944 i 1945, cada any amb dues colles, la dels solters i la dels casats de l'Ateneu. El 1955 i 1956 el Ball de Gitanes va tornar, però només a la pista de l'Ateneu de mà de l'Esbart de Dansaires Celonins. El Carnaval de 1958, Esbart Infantil La Salle va interpretar danses del Ball de Gitanes de Sant Celoni entre d'altres balls folklòrics a l'Ateneu, i els anys 1965 va tornar a l'Ateneu amb un grup de joves, que també van ballar el 1966, el 1967 i, segurament, el 1968. En total hi va haver deu ballades en aquests anys abans de 1981, però només dues es van fer a la plaça.

Colla de l'Ateneu, 1967

Dels balladors dels anys seixanta va néixer el grup que recuperà el Ball de Gitanes l'any 1981 a la plaça de la Vila, manifestació festiva que any rere any, ininterrompudament, ha anat creixent en participació, xerinola i esplendor. El 2000 es va celebrar la vintena ballada amb tot d'actes, entre els quals destaca la inauguració de l'escultura dedicada a les Gitanes, feta per Carles Colomo Azcona i col·locada a la plaça de la Vila. La celebració de la 25a ballada, el 2005, va acabar amb una dansa excepcional: la Mega Polca, que va aplegar 1.100 persones i va omplir el carrer Major de cap a cap. Només per fer-nos una idea de la gentada que arriba a aplegar la festa, en la darrera ballada, l'any 2017, hi va haver 40 parelles de petits de la Colla del Filferro, 46 de grans, i 104 de la Colla del Ferro, a més dels 33 músics de la Principal del Ferro i la comparsa... Tot el poble celebra la festa. Visca les Gitanes!

Balladors, músics i diablots, 1999

25a ballada de la Colla del Filferro, 2010